

Belastingopbrengst fors hoger door gunstige conjunctuur

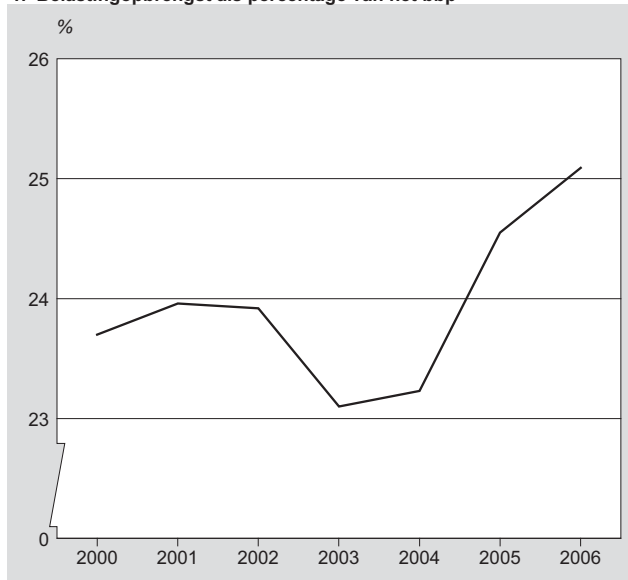
Laurens Cazander

In 2006 bedroegen de belastingontvangsten voor de Nederlandse overheid 132 miljard euro. Dit was zeven procent meer dan in 2005. De gunstige conjunctuur zorgde opnieuw voor hoge ontvangsten bij de rijksoverheid (125 miljard euro). De opbrengsten van de loonbelasting en de belastingen op milieu stegen vorig jaar met meer dan tien procent. Dankzij de toename van de bestedingen kende ook de omzetbelasting een hoge groei. De afschaffing van een deel van de onroerendezaakbelasting leidde tot een daling van de opbrengst voor de andere overheden met tien procent. De afgelopen jaren is de opbrengst uit milieubelastingen het sterkst toegenomen.

Ook in 2006 fors hogere belastingontvangsten

De Nederlandse overheid heeft voor het tweede jaar op rij beduidend meer middelen uit belastingen ontvangen dan in het voorgaande jaar. Volgens de Europese regels berekend bedroeg de belastingopbrengst in het afgelopen jaar 132 miljard euro. Dit was 8 miljard euro meer dan in 2005 en 19 miljard euro meer dan in 2004. De belastingdruk, de belastingopbrengst als percentage van het bruto binnenlands product (bbp), neemt de laatste jaren weer toe. In het afgelopen jaar was de belastingopbrengst groter dan een kwart van het bbp.

1. Belastingopbrengst als percentage van het bbp

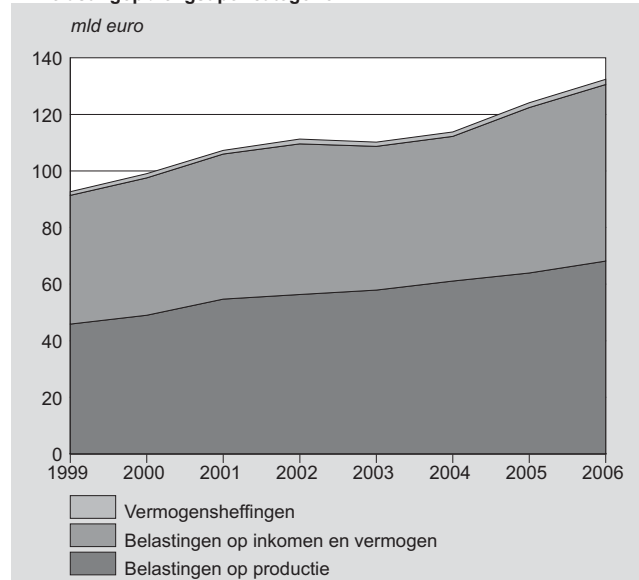
De drie categorieën van belastingen (belastingen op productie, belastingen op inkomen en vermogen, vermogensheffingen) boekten het afgelopen jaar elk een toename van zeven procent. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de toename van de belastingontvangsten breed werd gedragen en niet zozeer afhankelijk was van een enkele cate-

gorie. Dit in tegenstelling tot de ontwikkeling in 2005. In dat jaar nam de belastingopbrengst vooral toe dankzij de categorie inkomen en vermogen, die in de jaren daarvoor juist magere resultaten had gehaald. Vooral de vennootschapsbelasting leverde door de verbeterde bedrijfsresultaten in 2005 miljarden euro meer op.

In 2006 namen de belastingen op productie voor het eerst sinds 2001 met meer dan vijf procent toe. In laatstgenoemd jaar werd de groei bij deze categorie vooral gestimuleerd door een aanzienlijke tariefverhoging bij de omzetbelasting.

De opbrengst bij de categorie vermogensheffingen, die bestond uit 1,8 miljard euro aan successierechten, was voor het totaal van belastingen niet van grote betekenis.

2. Belastingopbrengst per categorie

De rijksoverheid en de andere overheden

De rijksoverheid heeft verreweg het grootste aandeel in de belastingen voor de Nederlandse overheid. Met een opbrengst van 125 miljard euro had het Rijk in 2006 een aandeel van bijna 95 procent in het totaal. Dit betekende een stijging van bijna een procentpunt ten opzichte van 2005. Het toegenomen gewicht van de rijksbelastingen werd allereerst veroorzaakt door de afschaffing van de onroerendezaakbelasting voor gebruikers van woningen. Het effect van deze fiscale maatregel was dat de gemeenten ongeveer een miljard euro minder aan middelen uit eigen belastingen konden noteren. De belastingopbrengst voor de andere overheden daalde hierdoor met tien procent tot iets minder dan 7,5 miljard euro. Via de uitkeringen vanuit het gemeentefonds werd het verlies aan belastingheffing gecompenseerd.

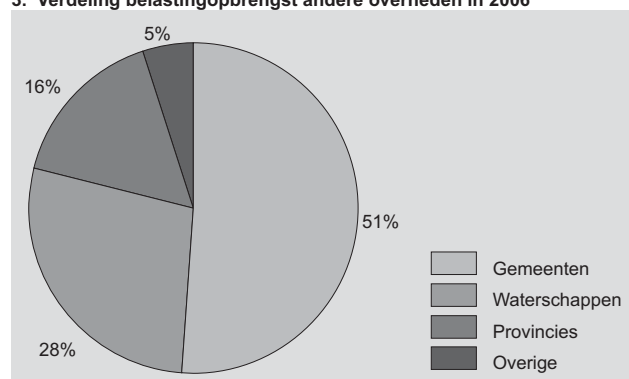
Tabel 1
Belastingopbrengst voor de Nederlandse overheid

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>							
Belastingen op productie	49 033	54 758	56 347	57 913	61 034	63 913	68 129
Belastingen op inkomen en vermogen	48 540	51 216	53 238	50 803	51 226	58 518	62 469
Vermogensheffingen	1 487	1 311	1 696	1 461	1 513	1 710	1 827
Totaal	99 060	107 285	111 281	110 177	113 773	124 141	132 425
<i>% mutatie t.o.v. het voorgaande jaar</i>							
Belastingen op productie	7	12	3	3	5	5	7
Belastingen op inkomen en vermogen	7	6	4	-5	1	14	7
Vermogensheffingen	15	-12	29	-14	4	13	7
Totaal	7	8	4	-1	3	9	7

Een andere reden voor het toegenomen belang van de rijksoverheid in de belastingopbrengst komt voort uit het feit dat de rijksbelastingen conjunctuurgevoeliger zijn dan de belastingen van de andere overheden. Deze worden algemeen geheven per kalenderjaar en ontwikkelen zich bij ongewijzigd beleid vrij gelijkmatig. De meeste belastingsoorten van het Rijk zijn echter direct gerelateerd aan economische transacties, waardoor de opbrengsten in economisch gunstige jaren harder kunnen groeien.

125 miljard euro was de uiteindelijke opbrengst het afgelopen jaar wederom aanzienlijk hoger dan oorspronkelijk begroot. In 2005 werd de groei van de opbrengst dankzij de verbeterde bedrijfsresultaten vooral gestimuleerd door de vennootschapsbelasting. Het aantrekken van de arbeidsmarkt en de forse toename van de bestedingen zorgden er vervolgens voor dat het in 2006 vooral de loonbelasting en de omzetbelasting waren die de belastingopbrengst met miljarden euro's omhoog trokken.

3. Verdeling belastingopbrengst andere overheden in 2006

Belastingontvangsten zijn de belangrijkste bron van de algemene middelen van de overheid. Hierdoor spelen zij een belangrijke rol bij de bepaling van het uiteindelijke saldo van bestedingen en middelen van de overheid. Hogere ontvangsten dan begroot kunnen ervoor zorgen dat het saldo van middelen en bestedingen verbeterd. In 2006 had de Nederlandse overheid voor het eerst sinds 2000 weer een positief saldo van middelen en bestedingen. De rijksoverheid had daarbij voor het tweede jaar op rij een overschot.

Belastingen voor het Rijk

De opleving van de Nederlandse economie heeft zich zowel in 2005 als in 2006 vertaald in een zeer gunstige ontwikkeling van de belastingopbrengst voor het Rijk. Met

Uit tabel 2 blijkt dat de toename van de totale belastingopbrengst voor het Rijk met acht procent in 2006 iets lager was dan in 2005. Dit beeld wordt echter vertekend door de verrekeningen van de loonbelasting en de sociale premies via de inkomstenbelasting. De afgelopen twee jaar heeft de inkomstenbelasting circa 3 miljard euro ontvangen vanuit de wettelijke sociale fondsen. Deze ontvangsten waren het resultaat van de definitieve verdelingen van de geïnde sociale premies en loonbelasting. Omdat de genoemde fondsen volledig zijn verbonden met de rijksoverheid zijn de afrekeningen over de oude belastingjaren te zien als interne transacties. Als de inkomstenbelasting buiten beschouwing wordt gelaten dan blijkt dat de stijging van de belastingopbrengst vorig jaar twee procentpunten hoger was dan in 2005.

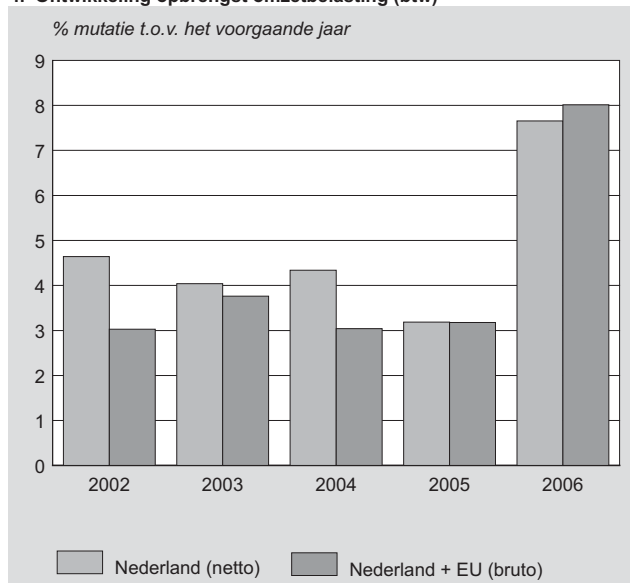
Voor de vier grotere belastingsoorten zullen hieronder in het kort de realisatiecijfers van 2006 worden toegelicht. Daarna zullen de milieubelastingen, die de laatste jaren het sterkst groeiden, nader worden besproken. De begrippe groene belastingen en vergroening komen hierbij aan de orde, evenals de bij het milieubeleid vaak genoemde autobelastingen.

Omzetbelasting (btw)

De totale opbrengst van de btw bedroeg net iets minder dan 40 miljard euro. Hiervan moest bijna een miljard euro worden afgedragen aan de EU, zodat voor het Rijk een netto opbrengst resteerde van 39 miljard euro. De afdracht van een deel van de btw aan de EU was de laatste jaren geen vast percentage van de totale (bruto) opbrengst. Dit betekent dat de mutaties van de bruto en de netto btw-opbrengst meestal niet gelijk zijn, wat een

precies inzicht in de ontwikkeling van de btw bemoeilijkt. De bruto toename bedroeg vorig jaar precies 8 procent, de netto toename was 7,7 procent. Het feit dat de btw-opbrengst, zowel bruto als netto, veel sterker steeg dan in voorgaande jaren wordt vooral veroorzaakt door de forse toename van de consumptieve bestedingen van huishoudens en de investeringen van bedrijven. Naast een deel van de btw bevatte de belastingafdracht aan de EU ook de invoerrechten (1,9 miljard euro) en de landbouwheffingen (0,3 miljard euro).

4. Ontwikkeling opbrengst omzetbelasting (btw)

Loonbelasting

Na twee jaren van krimp en een jaar met een minimale toename steeg vorig jaar de opbrengst bij de loonbelasting met maar liefst 4 miljard euro. Dit betekent een toename met 15 procent, die vooral mogelijk werd gemaakt door de sterk verbeterde werkgelegenheid, de weer positieve loonontwikkeling en een aantal fiscale wijzigingen zoals de invoering van de zorgverzekeringswet. De gunstige omstandigheden op de arbeidsmarkt en de wetswijzigingen hadden naar schatting een ongeveer even grote invloed.

Bij deze groei van de loonbelasting dient te worden opgemerkt dat de mogelijkheid bestaat dat een deel van de opbrengst in de nabije toekomst zal worden overgeboekt naar de wettelijke sociale verzekeraars. Zoals eerder vermeld boekte de inkomstenbelasting de afgelopen twee jaar enkele miljarden euro's vanuit de slotafrekening met de sociale fondsen. Een dergelijke eindafrekening kan zowel voordelig als nadelig voor de belastingopbrengst verlopen. Loonbelasting, sociale premies en inkomstenbelasting kunnen daarom niet goed los van elkaar worden beschouwd.

Vennootschapsbelasting

Hoewel de tarieven opnieuw werden verlaagd, nam de opbrengst van de vennootschapsbelasting vorig jaar met bijna een miljard euro toe. Deze stijging van vijf procent

toont aan dat het in 2004 begonnen herstel van de winstgevendheid van het bedrijfsleven ook vorig jaar voortduurde.

Het algemene tarief van de vennootschapsbelasting is in twee jaar tijd geslonken van 34,5 naar 29,6 procent. In 2007 is dit tarief met 0,5 procentpunt verder neerwaarts bijgesteld. Deze opeenvolgende verlagingen zijn het gevolg van de sterke concurrentie binnen de EU om vestigingen van internationale bedrijven. Hoge tarieven maken een land minder aantrekkelijk als vestigingsplaats en kunnen leiden tot zowel het vertrek van bedrijven naar het buitenland als tot minder nieuwe vestigingen in ons land. In beide gevallen kunnen de gevolgen voor de winstbelasting en de nationale economie zeer ernstig zijn.

Accijnzen

De accijnzen genereerden in 2006 bijna 10 miljard euro aan ontvangsten voor de schatkist. Dit was zes procent meer dan in 2005. De toename van de opbrengst uit accijnzen is afgeremd door een drietal fiscale maatregelen. Bij de accijnzen op motorbrandstoffen werd de opbrengst getemperd doordat de reguliere aanpassing van de tarieven aan de inflatie achterwege bleef. Verder was er vorig jaar een tijdelijke stimuleringsregeling voor biobrandstoffen van kracht, waarbij een accijnsvermindering gold voor benzine en diesel waaraan dergelijke stoffen zijn toegevoegd. De derde maatregel had betrekking op de accijns op sterke drank. Na enkele verhogingen in eerdere jaren, werd deze in januari 2006 met ruim vijftien procent verlaagd.

Het belastingstelsel vergroent

In 1995 werd een begin gemaakt met de vergroening van het belastingstelsel. Dit houdt in dat het aandeel van de milieubelastingen, of groene belastingen, in de totale belastingopbrengst toeneemt. De grondslag milieu krijgt bij de belastingheffing meer gewicht, de grondslagen inkomen en winst juist minder. Zo wordt milieuvriendelijk gedrag beloond en neemt de belasting op arbeid af.

In 2006 bedroegen de ontvangsten bij de milieubelastingen 4,5 miljard euro. Ten opzichte van 2004 was de toename van de opbrengst daarmee bijna veertig procent. Ook over een langere reeks van jaren is sprake van een sterk toenemend belang van deze groene belastingen. Ten opzichte van 1999, het eerste jaar waarover zowel kwartaal- als jaarcijfers van de belastingopbrengst beschikbaar zijn, was de toename in 2006 bijna honderd procent, terwijl het totaal van rijksbelastingen met iets minder dan vijftig procent steeg.

De belastingen op een milieugrondslag bestaan uit vijf relatief nieuwe belastingsoorten op de grondslagen energie, afvalstoffen, grondwater, leidingwater en brandstoffen. De energiebelasting vormt de laatste jaren circa negentig procent van de opbrengst bij dit cluster. Deze belasting beoogt vervuilende emissies te verminderen en het verbruik van aardgas en elektriciteit terug te dringen. De laatste twee jaar zijn de tarieven voor elektriciteit en aardgas, naast de inflatiecorrectie, extra verhoogd. De belasting op brandstoffen betreft sinds 2004 alleen nog kolen. De

opbrengst van deze belastingen wordt aangewend om de belastingen op inkomen en winst te verminderen.

In de plannen van het nieuwe kabinet is sprake van uitbreiding van de milieubelastingen, waarbij de al bestaande tarieven worden verhoogd. Het voornemen bestaat om in 2008 belastingen op vliegverkeer en verpakkingen te introduceren. Ook zijn er plannen om milieuvriendelijk gedrag te stimuleren via de belastingen op voertuigen.

Belastingen op voertuigen

Het gemotoriseerde wegverkeer is zowel bij de aanschaf, de registratie als het gebruik onderhevig aan belastingheffing. De belasting op personenauto's en motorrijwielen, de motorrijtuigenbelasting, de belasting op zware motorrijtuigen en de accijns op benzine en diesel waren vorig jaar

goed voor een opbrengst van ruim 14 miljard euro. Ruim een miljard euro hiervan was bestemd voor de provincies, de rest voor de rijksoverheid.

Ten opzichte van 1999 is de opbrengst uit deze belastingen met 31 procent gestegen. Dit betekent een lagere toename dan het totaal van belastingen voor de Nederlandse overheid (43 procent). Het relatieve gewicht van de belastingen op voertuigen is daardoor afgenomen.

Het nieuwe kabinet ziet mogelijkheden om ook via deze belastingen een duurzame ontwikkeling van de samenleving te bevorderen. De plannen voor 2008 gaan uit van een verlaging van de aanschafbelasting voor zuinige auto's en een verhoging van de accijns op diesel.

Tabel 2
Belastingopbrengst voor het Rijk

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>mln euro</i>							
Omzetbelasting (netto)	27 098	30 900	32 333	33 639	35 098	36 216	38 989
Accijnzen	7 713	7 913	8 446	8 586	9 358	9 327	9 861
Belastingen van rechtsverkeer	3 908	4 576	4 641	4 456	4 762	5 209	5 433
Belastingen op een milieugrondslag	2 849	3 352	2 953	3 081	3 278	4 128	4 545
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 875	2 939	2 741	2 874	3 003	3 148	3 452
Overige belastingen op productie	1 282	1 482	1 441	1 346	1 347	1 578	1 460
Belastingen op productie	45 726	51 161	52 556	53 981	56 845	59 605	63 740
Loonbelasting	24 433	27 172	29 577	28 790	27 246	27 570	31 641
Inkomstenbelasting	-880	-2 565	-75	378	109	3 651	3 517
Vennootschapsbelasting	16 736	17 580	15 394	13 392	14 994	17 068	17 907
Dividendbelasting	2 587	4 308	3 490	3 128	3 388	4 262	4 242
Overige belastingen op inkomen en vermogen	2 957	1 838	1 798	1 822	1 901	2 138	2 205
Belastingen op inkomen en vermogen	45 833	48 333	50 185	47 510	47 638	54 690	59 512
Vermogensheffingen (successierechten)	1 484	1 307	1 695	1 460	1 512	1 709	1 823
Totaal	93 042	100 801	104 434	102 951	105 994	116 005	125 075
<i>% mutatie t.o.v. het voorgaande jaar</i>							
Omzetbelasting (netto)	7	14	5	4	4	3	8
Loonbelasting	6	11	9	-3	-5	1	15
Vennootschapsbelasting	7	5	-12	-13	12	14	5
Accijnzen	2	3	7	2	9	0	6
Belastingen op een milieugrondslag	24	18	-12	4	6	26	10
Totaal	7	8	4	-1	3	9	8